

Monitoring skuteczności zabiegów na wykupionych łąkach

Magdalena Kowalska, Maria Nastawny, Hubert Piórkowski
Instytut Technologiczno-Przyrodniczy

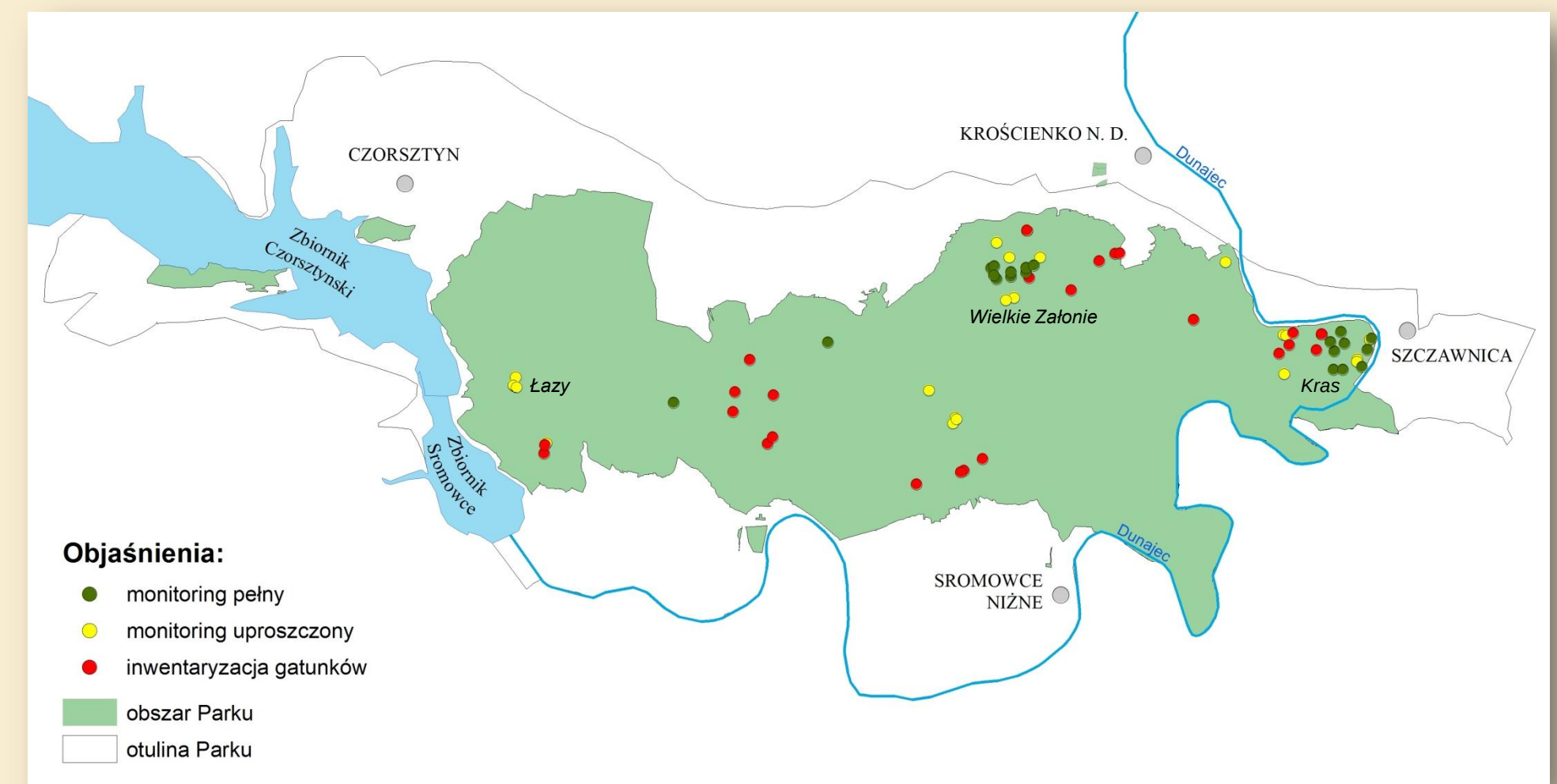
Cel, założenia i metodyka

Celem monitoringu na działkach łąkowych wykupionych przez Pieniński Park Narodowy w latach 2014-2017 w ramach projektu LIFE12NAT/PL/000034 pt. „Natura w mozaice – ochrona gatunków i siedlisk w obszarze Pieniny” było określenie i porównanie stanu siedlisk przyrodniczych po przywróceniu użytkowania oraz ocena zagrożeń i perspektyw ochrony.

Ekstensywne użytkowanie umożliwia utrzymanie zróżnicowanej flory łąkowej. Zarzucenie użytkowania polan w ostatnich latach, zwłaszcza wysoko położonych, spowodowało wtórną sukcesję leśną. Coraz większa ekspansja lasu przyczyniła się do fragmentacji dużych kompleksów łąkowych, a tym samym coraz większe ich ocienianie i uwilgotnienie. Efektem tego procesu był rozwój łąk ziołoroślowych o wysokiej, zwartej runi. Natomiast na łąki przeznaczano tereny zajęte wcześniej pod grunty orne. Szeroko rozprzestrzenione wcześniej, kwietne łąki reprezentujące zespół ciepłolubnej łąki pienińskiej pozostały w miejscach, gdzie prowadzona była gospodarka ekstensywna.

W badaniach przeprowadzonych na 43 kompleksach działek, na siedmiu zastosowano pełną metodykę monitoringu stanu siedlisk przyrodniczych opracowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, na 18 zastosowano metodykę uproszczoną umożliwiającą ocenę ogólną stanu siedliska, natomiast na 25 wykonano inwentaryzację gatunków chronionych i zagrożonych oraz obcych geograficznie gatunków inwazyjnych.

Dla każdego kompleksu działek rozpoznanie prowadzono w roku wykupu działki (rok 0), rok po wykupie (rok 1) oraz dwa lub trzy lata po wykupie (rok 2(3)).

Efekt przywrócenia użytkowania na wybranych wykupionych działkach

Przed rozpoczęciem użytkowania:

Wielkie Żałonie. Ograniczenie ekspansji świerżabka korzennego i biedrzeńca większego.

Po dwóch lub trzech latach użytkowania:

Wielkie Żałonie. Ograniczenie ilości ziołorośli i regeneracja runi.

Kras. Eliminacja pokrzywy zwyczajnej.

Łazy. Ograniczenie intensywnego użytkowania pastwiskowego oraz regeneracja runi.

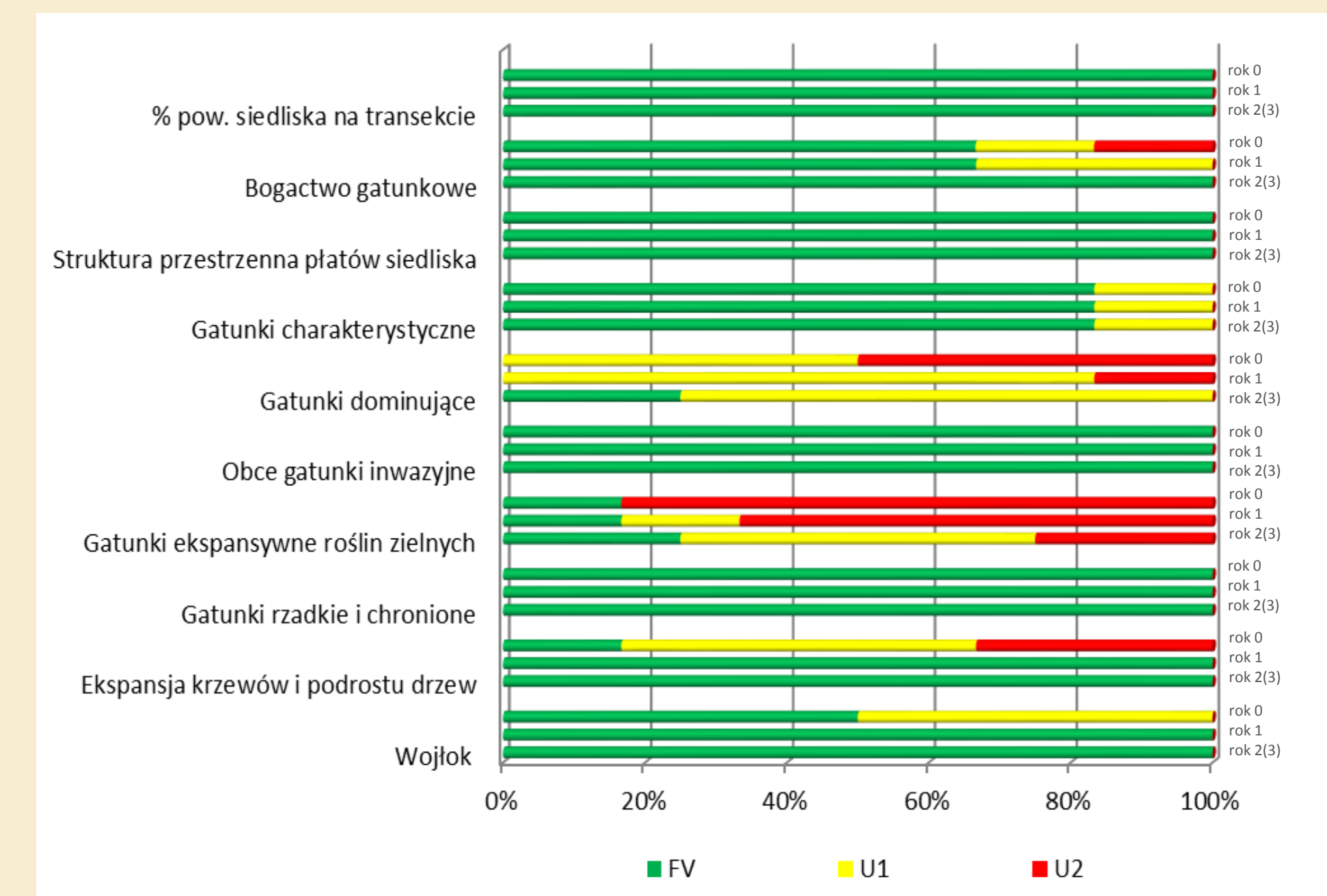

Zbiorowiska łąkowe na wykupionych działkach

Na wykupionych działkach, najbardziej rozpowszechnione były zbiorowiska dzwonka rozpierzchłego i konietlicy łąkowej oraz zespół mieczyka i mietlicy pospolitej. Szesnaście łąk zakwalifikowano do łąk konietlicowych, sześć do łąk rajgrasowych, na kilku zlokalizowano fragmenty suchej łąki pienińskiej. Na trzech działkach odnotowano fragment łąki wilgotnej, na dwóch – młaki niskoturzewcowej, na jednej – szuwar wielkoturzewcowy. Łąki konietlicowe były w większości bogate gatunkowo z licznymi gatunkami charakterystycznymi. Ubogie gatunkowo były łąki zlokalizowane na Łazach, które intensywnie użytkowano pastwiskowo. Łąki rajgrasowe zidentyfikowane zostały w miejscach niżej położonych, charakteryzowały się podobnie jak łąki konietlicowe dominacją rajgrasu oraz obecnością ziołorośli.

Ocena stanu siedlisk łąkowych

W pierwszym roku monitoringu stan większości siedlisk, został oceniony jako zły [U2] – wskaźnikami, które głównie wpływały na ocenę były: „gatunki ekspansywne roślin zielnych” oraz „gatunki dominujące”. W kolejnych latach po przywróceniu użytkowania ocena ogólna ulegała poprawie. Perspektywy ochrony siedliska na wszystkich działkach i we wszystkich latach monitoringu oceniano jako właściwe [FV], zakładając, że po wykupieniu działek będą one użytkowane kośnie.

Gatunki ekspansywne i inwazyjne

Gatunki ekspansywne najbardziej wpływały na ocenę ogólną stanu siedliska. Płaty siedlisk na niemal wszystkich działkach otrzymały w roku wyjściowym ocenę złą [U2]. Na działkach odnotowywano najczęściej: świerżabka korzennego, dziurawca czterobocznego, biedrzeńca większego oraz głównie w regionie Krasu- pokrzywę zwyczajną. Gatunki inwazyjne zanotowano niemal wyłącznie na łąkach rajgrasowych znajdujących się na Krasie. Było to przymiotno białe oraz chrzan pospolity. Po przywróceniu użytkowania udział gatunków ekspansywnych podobnie jak zakrzaczeń oraz zalegający wojsk uległ w widoczny sposób zmniejszeniu, a w przypadku wojska nawet został całkowicie wyeliminowany.

Podsumowanie

Na stan siedlisk łąkowych na wykupionych działkach miały wpływ różne czynniki: w zbiorowiskach użytkowanych intensywnie pastwiskowo stwierdzano ubogi skład gatunkowy, na łąkach wykorzystywanych w przeszłości jako grunty orne odnotowano najwięcej gatunków inwazyjnych, a także duży udział gatunków nitrofilnych (pokrzywa), na długo nieużytkowanych łąkach położonych najwyżej obserwowano duży udział świerżabka korzennego i dziurawca czterobocznego, a także – rajgrasu. Pod wpływem wprowadzenia regularnego koszenia w krótkim czasie zaobserwowano korzystne tendencje w kierunku odtwarzania łąk konietlicowych i suchej łąki pienińskiej.

